

УДК 378.147.091.33-027.22:618.1/2

DOI 10.11603/me.2414-5998.2018.4.9380

Л. М. Маланчук, З. М. Кучма, І. М. Маланчин, В. М. Мартинюк,
Л. О. Краснянська, С. Л. Маланчук

ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України”

ВИКОРИСТАННЯ СЦЕНАРІЇВ З ЕЛЕМЕНТАМИ КЛІНІЧНОЇ ФАРМАКОЛОГІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ОКРЕМИХ ТЕМ З АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ

L. M. Malanchuk, Z. M. Kuchma, I. M. Malanchyn, V. M. Martyniuk,
L. O. Krasnyianska, S. L. Malanchuk

I. Horbachevsky Ternopil State Medical University

APPLICATION OF SCENARIOS WITH ELEMENTS OF CLINICAL PHARMACOLOGY IN STUDY OF SEPARATE THEMES ON OBSTETRICS AND GYNAECOLOGY

Мета роботи – оцінювання ефективності навчальних симуляційних тренінгів з елементами клінічної фармакології у підвищенні якості освітнього процесу студентів із дисципліни “Акушерство та гінекологія”.

Основна частина. Лікар будь-якої спеціальності, в тому числі і загальної практики, повинен знати причини, клініку, діагностику акушерських кровотеч та тактику залежно від причин, що її зумовили.

Масивні акушерські кровотечі займають провідне місце серед причин різних видів тяжкої акушерської патології, такої, як геморагічний шок, синдром дисемінованого внутрішньосудинного згортання крові тощо, та перше місце серед причин материнської смертності. Частота кровотеч складає від 6 до 11 % усіх пологів. Саме тому актуальним є відпрацювання на фантомі техніки активного ведення III періоду. В процесі нашої роботи ми зробили висновок, що навчання у симуляційному центрі із використанням сучасних фантомів дозволяє студентам досконало оволодіти основними практичними навичками з акушерства, які можуть стати необхідними у майбутній практичній роботі лікаря загальної практики, а також закладає основу оволодіння деякими маніпуляціями для майбутньої спеціалізації.

Висновки. Сучасний розвиток медичної науки й практики зумовлює необхідність вносити корективи в підготовку студентів-медиків із наближенням їхньої освіти до міжнародних стандартів. Тому якість освіти у вищих навчальних закладах необхідно покращити шляхом ефективної організації та інформатизації навчального процесу, за допомогою впровадження передових наукових розробок у практику викладання.

Ключові слова: симуляції; інноваційні технології; методика “SMART”.

The aim of the work – to evaluate the effectiveness of training simulation trainings with the elements of clinical pharmacology in improving the quality of the educational process of students in the discipline of Obstetrics and Gynecology.

The main body. A doctor of any specialty, including general practice, must know the causes, the clinic, the diagnosis of obstetric bleeding and tactics, depending on the reasons for it.

Massive obstetric bleeding occupies a leading position among the causes of various types of severe obstetric disease, such as hemorrhagic shock, disseminated intravascular coagulation syndrome, etc., and the first among the causes of maternal mortality. The frequency of bleeding is from 6 to 11 % of all births. That is why it is relevant to work out the technology of the active management of the third period on the phantom of active management of the third period. In the course of our work, we concluded that training in the simulation center using modern phantoms allows students to master the basic practical skills of obstetrics, which may become necessary in future practical work of the doctor, general practice, and also provides the basis for mastering some manipulations for future specialization.

Conclusions. The current development of medical science and practice necessitates making adjustments to the training of medical students with the approach of their education to international standards. That is why the quality of education in higher education institutions needs to be improved by effectively organizing and informing the educational process, by introducing advanced scientific developments into teaching practice.

Key words: simulations; innovative technologies; SMART methodology.

© Л. М. Маланчук, З. М. Кучма, І. М. Маланчин та ін.

Вступ. Формування професійної компетентності у студентів є складним процесом, що включає в себе безліч компонентів. Метою вищої освіти є підготовка високоосвічених і конкурентоспроможних фахівців на основі формування у них знань, умінь, навичок, а також активізації інтелектуального, морального і фізичного розвитку особистості [2].

Разом з тим, існує ряд законодавчих актів, які обмежують можливість спілкування студента з пацієнтом. Права пацієнта вимагають їхньої згоди на виконання тих чи інших дій, з точки зору освітнього процесу, з кожним роком все більш актуальними стають правові аспекти засвоєння студентами практичних навичок біля ліжка хворого.

У 2009 р. Світовим альянсом за безпеку пацієнтів при підтримці ВООЗ було опубліковано Керівництво щодо забезпечення безпеки пацієнтів для медичних вишів, в якому зазначається, що ВНЗ повинні створити безпечне та надійне освітнє середовище для навчання клінічних умінь [1]. Одним із засобів досягнення цього завдання є застосування симуляційних технологій [3]. Використання імітаційних технологій покликане підвищити ефективність навчального процесу, рівень професійної майстерності та практичних навичок студентів, забезпечуючи їм найбільш ефективний і безпечний перехід до медичної діяльності в реальних умовах.

Мета роботи – оцінювання ефективності навчальних симуляційних тренінгів з елементами клінічної фармакології у підвищенні якості освітнього процесу студентів із дисципліни “Акушерство та гінекологія”.

Основна частина. У Тернопільському державному медичному університеті імені І. Я. Горбачевського навчання студентів V–VI курсів медичного факультету з окремих тем предмета “Акушерство і гінекологія” проводиться у центрі симуляційного навчання, в якому діють гінекологічна та пологова зали, обладнані новітніми високотехнологічними манекенами. В клініці з етичних міркувань студенти не можуть відпрацювати такі методи обстеження в акушерстві, як вагінальне дослідження для визначення змін з боку шийки матки, що підтверджують готовність шийки матки до пологів чи початок та прогресування пологів. А сучасні фантоми не лише дають таку можливість виконання цієї процедури, але й формування навичку шляхом його багаторазового повторення. Віртуальні симулятори дають можливість відпрацьовувати навички допомоги роділлі і надання прийомів невідкладної медичної допомоги в акушерській практиці. У своїй майбутній

практиці студент може зіткнутися з необхідністю прийняти пологи, тому відпрацьовуємо на фантомі проведення нормальних пологів, акцентуючи увагу студента на затисканні та пересіченні пуповини, оцінці ознак відділення плаценти. Ці навички відпрацьовують студенти V курсу.

Лікар будь-якої спеціальності, в тому числі і загальної практики, повинен знати причини, клініку, діагностику акушерських кровотеч та тактику залежно від причин, що її зумовили.

Масивні акушерські кровотечі займають провідне місце серед причин різних видів тяжкої акушерської патології, такої, як геморагічний шок, синдром дисемінованого внутрішньосудинного згортання крові тощо, та перше місце серед причин материнської смертності. Частота кровотеч складає від 6 до 11 % усіх пологів. Саме тому актуальним є відпрацювання на фантомі техніки активного ведення III періоду пологів, що включає:

- перевірку наявності другого плода;
- введення 10 ОД окситоцину внутрішньом'язово;
- тракцію за пуповину з контртракцією.

Причинами кровотеч у ранній післяпологовий період можуть бути гіпотонія матки, гіпофібриногенемія, затримка в матці частин посліду, травми м'яких тканин родового каналу. Найчастіше (2–2,5 %) кровотеча є наслідком гіпотонії матки, тобто здатності міометрія до скорочення. У зв'язку з цим, студенти відпрацьовують алгоритм дій лікаря при гіпотонічній кровотечі:

- спорожнення сечового міхура;
- введення утеротоніків (5 ОД окситоцину, або 1 мл ергометрину, або 5 мг простагландину F2_α чи E2 у 250 мл фізрозчину);
- ручне обстеження стінок порожнини матки;
- при відсутності ефекту – 800 мкг мізопростоли per rectum.

Також студентами VI курсу відпрацьовуються такі завдання, як: техніка проведення амніотомії, ручного відділення та видалення посліду, ручної ревізії порожнини матки, епізіотомії, перинеотомії та епізіоперинеорафії.

Зрозуміло, що все навчання повинно проходити під чітким керівництвом і контролем викладачів, хоча окрім тренажери дозволяють самостійне вдосконалення своїх навичок.

У ході навчання відпрацьовуються не тільки клінічні навички, а й уміння спілкуватися з колегами й пацієнтами. Для цього створені спеціальні тренажери, симулятори та розробляються ігрові методики навчання, які дозволяють моделювати різні клінічні

ситуації, у тому числі й ті, що рідко зустрічаються.

“Симуляції” – це переміщення людей у “фіктивні, що імітують реальність, ситуації”, з метою навчання або оцінки виконаної роботи. Сценарій симуляції складається із певних послідовних етапів, таких, як:

- формування мети та завдань (методика “SMART”);
- вибір учасників;
- еволюція сценарію;
- методи оцінки результатів;
- дебрифінг.

Моделювання різних сценаріїв дає можливість не лише засвоювати практичні навички, але й розвивати клінічне мислення майбутнього спеціаліста, динамічно оцінювати клінічну ситуацію, розробляти заходи профілактики ускладнень. Дуже важливим, на наш погляд, є проведення дебрифінгу з аналізом роботи кожного студента. Цей аналіз повинен відбуватись у формі “позитивної критики”. Важливо, щоб оцінка роботи проводилася не лише викладачем, а й іншими студентами. В процесі на-

шої роботи ми зробили висновок, що навчання у симуляційному центрі із використанням сучасних фантомів дозволяє студентам досконало оволодіти основними практичними навичками з акушерства, які можуть стати необхідними у майбутній практичній роботі лікаря загальної практики, а також закладає основу оволодіння деякими маніпуляціями для майбутньої спеціалізації.

Висновки. На сьогодні результативність освітнього процесу, який формує професійні компетенції, реалізується через ефективне поєднання симуляційного та інтерактивного видів навчання. Сучасний розвиток медичної науки й практики зумовлює необхідність вносити корективи в підготовку студентів-медиків із наближенням їхньої освіти до міжнародних стандартів. Саме тому якість освіти у вищих навчальних закладах необхідно покращити шляхом ефективної організації та інформатизації навчального процесу, за допомогою впровадження передових наукових розробок у практику викладання.

Список літератури

1. Загальні проблеми та перспективи застосування симуляційних методів освіти / В. М. Лісовий, В. А. Капустник, В. Д. Марковський, І. В. Завгородній // Симуляційне навчання в системі підготовки медичних кадрів : матеріали навч.-метод. конф., присвяченої 212-й річниці від дня заснування ХНМУ. – Х. : ХНМУ, 2016. – С. 3–7.

2. Перспективы применения информационных технологий в симуляционном обучении студентов / К. П. Омарова [и др.] // Вестник КазНМУ. – 2010. – № 1.

3. Симуляційне навчання у медицині – складова частина у процесі підготовки лікаря-спеціаліста / М. М. Корда, А. Г. Шульгай, С. Й. Запорожан, М. Ю. Крицак // Медична освіта. – 2016. – № 2. – С. 54–57.

References

1. Lisovyi, V.M., Kapustnyk, V.A., Markovskiy, V.D., & Zahorodnii, I.V. (2016). *Zahalni problemy ta perspektivy zastosuvannya symuliyatsiinykh metodiv osvity [Common problems and perspectives of using simulation methods of education]*. Kharkiv [in Ukrainian].

2. Omarova, K.P. (2010). *Perspektivy primineniya informatsionnykh tekhnologiy v simulyatsionnom obuchenii stu-*

dentov [Prospects for the use of information technology in the simulation training of students]. Kazan. [in Russian].

3. Korda, M.M., Shulhai, A.H., Zaporozhan, S.Y., & Krytsak, M.U. (2016). *Symulyatsiine navchannia u medytsyni – skladova chastyna u protsesi pidhotovky likaria spetsialista [Simulation study in medicine – component part in the process of preparation of a specialist physician]*. Ternopil [in Ukrainian].

Отримано 11.06.18

Електронна адреса для листування: martynjuk.victoriya@gmail.com